אריב"ל כל הזובח את יצרו ומתודה עליו מעלה עליו הכתוב כאילו כיבדו להקב"ה בשני עולמים העולם הזה והעולם הבא דכתיב [1]זובח תודה יכבדנני [א]ואריב"ל בזמן שבית המקדש קיים אדם מקריב עולה שכר עולה בידו מנחה שכר מנחה בידו אבל מי שדעתו שפלה מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כל הקרבנות כולן שנאמר [2]זבחי אלהים רוח נשברה ולא עוד אלא שאין תפלתו נמאסת שנאמר [2]לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה: **מתני'** [א]היה רחוק מבית הסקילה כעשר אמות אומרים לו התודה שכן דרך כל המומתין מתודין שכל המתודה יש לו חלק לעוה"ב שכן מצינו בעכן שאמר לו יהושע [3]בני שים נא כבוד [לה'] אלהי ישראל ותן לו תודה [4]ויען עכן את יהושע ויאמר אמנה אנכי חטאתי וכזאת וכזאת וגו' ומנין שכיפר לו וידויו שנאמר [5]ויאמר יהושע מה עכרתנו יעכרך ה' ביום הזה ביום הזה אתה עכור ואי אתה עכור לעולם הבא ואם אינו יודע להתוודות אומרים לו אמור תהא מיתתי כפרה על כל עונותי ר' יהודה אומר אם היה יודע שהוא מזומם אומר תהא מיתתי כפרה על כל עונותי חוץ מעון זה [ב]אמרו לו א"כ יהו כל אדם אומר כן כדי לנקות עצמו: **גמ'** ת"ר נא [ג]אין נא אלא לשון בקשה בשעה שאמר הקב"ה ליהושע [6]חטא ישראל [ג]אמר לפניו רבש"ע מי חטא אמר ליה וכי דילטור אני לך הפל גורלות הלך והפיל גורלות ונפל הגורל על עכן אמר לו יהושע בגורל אתה בא עלי אתה ואלעזר הכהן שני גדולי הדור אתם אם אני מפיל עליכם גורל על אחד מכם הוא נופל אמר לו בבקשה ממך אל תוציא לעז על הגורלות שעתידה ארץ ישראל שתתחלק בגורל שנאמר [7]אך בגורל יחלק את הארץ תן תודה אמר רבינא שחודי שחדיה במילי כלום נבקש ממך אלא הודאה תן לו תודה והיפטר מיד ויען עכן את יהושע ויאמר אמנה אנכי חטאתי לה' אלהי ישראל וכזאת וכזאת עשיתי אמר רב אסי אמר רבי חנינא מלמד שמעל עכן בשלשה חרמים שנים בימי משה ואחד בימי יהושע שנאמר כזאת וכזאת עשיתי רבי יוחנן אמר משום ר' אלעזר בר' שמעון חמשה ארבעה בימי משה ואחד בימי יהושע שנאמר אנכי חטאתי וכזאת וכזאת עשיתי ועד השתא מאי טעמא לא איענוש א"ר יוחנן משום ר' אלעזר בר' שמעון לפי שלא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל את הירדן כתנאי [8]הנסתרות לה' אלהינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם למה נקוד על לנו ולבנינו ועל עי"ן שבעד מלמד שלא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל את הירדן דברי ר' יהודה א"ל ר' נחמיה וכי ענש על הנסתרות לעולם והלא כבר נאמר עד עולם אלא כשם שלא ענש על הנסתרות כך לא ענש על עונשין שבגלוי עד שעברו ישראל את הירדן אלא

עכן

אל תוציא לעז. אף על גב דבחלוקת הארץ היו אורים ותומים: **כזאת וכזאת.** הא דלא מרבינן חרמים הרבה כדדריש (לעיל דף כא.) גבי כהנה וכהנה לפי שלא היו כ"כ מלחמות במדבר שיוכל לרבות שמעל בחרמים: **מלמד שלא ענש על הנסתרות עד שעברו את הירדן.** כך כתוב ברוב ספרים וקשה דהא אי לאו הנקודה ה"א דלא נענש אפילו אחר שעברו דהכי משמע פשטיה דקרא הנסתרות לה' אלהינו ולא לנו עונש לדבר וא"כ באתה נקודה לדרוש דמשעברו ענש ולכך גריס בקונטרס מלמד שענש הקב"ה על הנסתרות משעברו ונקודה דעי"ן שבעד פ"ה לחלק באתה דלא תימא מעולם המה לנו ולבנינו אלא מעתה מתחלת מדה זו ותנהג עד עולם וקשה דבלאו נקודה דעי"ן הייתי יכול לומר כן דא"כ לא נכתוב אלא הנסתרות והנגלות לנו ולבנינו עד עולם וע"כ מדכתיב לה' אלהינו וכתיב נמי נקודה יש לי לדרוש שתיהם וי"ל לפי שיטתו דעי"ן שבעד נקוד כדי לנקד י"א אותיות כנגד י"א אותיות שבשם לאשמועינן שהנקודה ראויה להיות על השם למעט משום דמעתה גם הנסתרות לנו ולבנינו אלא שאין דרך לנקוד את השם: ה) **אמר** ליה ר' נחמיה וכי ענש על הנסתרות את האחרים לעולם והלא כבר נאמר עד עולם. אפטורא דנסתרות קאי דעד עולם תנהוג מדה זו דלחיובא דנגלות לא איצטריך דעונש הנוהג עתה פשיטא שינהוג עד עולם אלא הנקודה למדתך דחיוב דנגלות לא נהגה אלא מכאן ואילך ולכך ניקדה י"א אותיות כמנין אותיות של השם לומר לך שאף הנגלות לשם דהיינו קודם שעברו את הירדן עד שלא קיבלו ערבות ור"ת מקיים גירסת הספרים והנסתרות לה' אלהינו לאו היינו פשטיה דקרא דאין לך עונש בדבר אלא כלומר הנסתרות שאין מכיר בהן אלא השם והנגלות שניהם לנו ולבנינו ליענש עליהם ונקוד על לנו ולבנינו למימר שאין גזירת מדה זו נוהגת לעולם אלא משיעברו את הירדן ולא קודם ואם היה נקוד על כל עד או לא היה נקוד על עד כלל ה"א דבין נסתרות ובין נגלות כך דינם לכך ניקד עי"ן שבעד חצי התיבה לומר לך חציין לעולם וחציין משעברו ומסתברא

דנסתרות

זובח את יצרו. לאחר שהסיתו לחטוא הוא זובחו והורגו ושב בתשובה ומתוודה עליו. שני נוני"ן דריש לשני כבודים: **זבחי אלהים.** לשון רבים משמע: **לא תבזה.** אין דרכך לבזותו: **מתני' כזאת וכזאת עשיתי.** בגמרא מפרש שמעל בחרמים אחרים: **שהוא מזומם.** שהעדים שקרים ובמחשבתם הרעה הרגוהו: **יהו כל אדם.** אף החוטאים יהו אומרים כן לנקות את עצמן מן הבריות ויוציא לעז על העדים והדיינין: **גמ' שים נא כבוד.** נא בקשה: **דילטור.** רכיל: **אמר לו.** עכן: **יהושע בגורל אתה בא.** להורגני שלא בעדים: **בבקשה ממך.** היינו דקאמר ליה נא: **שחדיה במילי.** השחידו בשוחד דברים עד שהודה שכשאמר לו תן לו תודה סבור שאין מבקשין ממנו אלא הודאה ולא יהרגוהו: **אנכי חטאתי.** במעל זה: **וכזאת וכזאת עשיתי.** הרי שלשה: **שנים בימי משה.** אותה של כנעני מלך ערד דכתיב (במדבר כא) וידר ישראל נדר וגו' והחרמתי את עריהם אסרום עליהם בהנאה וכיוצא בזו עשה בעיירות אחרות ולא נתפרסמו: **מאי טעמא לא איענוש.** ישראל על מעילתו כי היכי דאיענוש השתא: **לפי שלא ענש.** המקום את צדיקים שבישראל: **על הנסתרות.** שביד עוברי עבירה אלא על העבירות הידועות: **עד שעברו את הירדן.** ושמעו וקבלו עליהם ברכות וקללות בהר גריזים והר עיבל ונעשו ערבים זה בזה כדאמרינן במסכת סוטה (דף לז:) מיד נענשו זה על זה ואפי' לא ידע זה בעבירות שביד חבירו ובימי עכן כבר עברו את הירדן: ד) **מלמד שלא ענש על הנסתרות עד שעברו כו'.** נראה לי דה"ג מלמד שענש על הנסתרות משעברו. ולמאי דגרס נמי שלא ענש עד שעברו היא היא והכי קאמר מלמד שמה שלא ענש על הנסתרות לא נהג אלא עד שעברו אבל משעברו ענש. והכי דרשינן לקרא הנסתרות לה' אלהינו משמע עליו לבקש עלבון העבירה וליפרע מן העוברים ואין עלינו עונש בדבר: **והנגלות לנו.** קולר תלוי בצואר כולנו. ואי לאו נקודה הוה אמינא כך היא המדה לעולם באתה הנקודה לדרוש דאין מדה זו נוהגת לפוטרנו מן הנסתרות אלא עד שעברו את הירדן והיה לו לנקוד את הנקודה הזאת על לה' אלהינו ללמד שלא עד עולם הן לה' אלהינו אבל לאו אורח ארעא לנקוד את השם ונקוד על לנו ולבנינו לומר שאין כאן מקומו ממש אלא למעלה מן הנגלות נמי ניתן לדרוש כך הנסתרות לה' אלהינו ולנו ולבנינו שאף אנו נענשים ומיהו אי הוה כתיב ליה הכי הוה משמע דאף קודם שעברו את הירדן נמי להכי פלגינהו ונקד לומר דלכאן ולכאן הוא נדרש ולומר לך דעד השתא דסוף ארבעים שנה שנאמר להם מקרא זה בערבות מואב לא היו הנסתרות אלא לה' אלהינו אבל מכאן ואילך הם אף לנו ולבנינו ונקודה דעי"ן שבעד לחלק באתה דלא תימא מעולם ועד עולם אלא מעתה מתחלת מדה זו ותנהוג עד עולם: **וכי ענש על הנסתרות.** האחרים לעולם: **והרי כבר נאמר עד עולם.** ואי לאו אפטורא דנסתרות קאי לאשמועינן דעד עולם תנהוג מדה זו דלא תימא משיעברו את הירדן ויקבלו עליהם ערבות יענשו זה על זה למה לי דכתביה אי משום חיובא דנגלות פשיטא דעונש הנוהג עכשיו ינהוג לעולם דלמה יפסוק: **אלא.** הנקודה לימדתך דהאי דכתיב הנגלות לנו ולבנינו לאו עד הנה נהגה מדה זו אלא מכאן ואילך דכל נקודה למעט דכך לא ענש את אחרים על עונשין שבגלוי עד שעברו את הירדן: **אלא.** לרבי נחמיה כיון דאף משעברו לא ענש על הנסתרות:

עכן

עין משפט נר מצוה

י א ב מיי' פי"ג מהל' סנהדרין הל"א סמג עשין לח:

רבינו חננאל

למימר הכרוז ביום פלוני בשעה פלונית במקום פלוני א). אמר ר' יהושע בן לוי כל המתודה וזובח יצרו מעלה עליו כאילו כיבד הקב"ה בעוה"ז ובעוה"ב שנאמר זובח תודה יכבדנני [ואמר ריב"ל] בזמן שבית המקדש קיים אדם מקריב עולה שכר עולה בידו מנחה שכר מנחה בידו אבל מי שדעתו שפלה מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב הקרבנות כולן שנאמר זבחי אלהים רוח נשברה ולא עוד אלא שאין תפלתו נמאסת שנא' לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה: [מתני'] [היה] רחוק מבית הסקילה ד' אמות אומרים לו התוודה שכן דרך כל המומתין מתוודין שכל המתוודה יש לו חלק לעוה"ב שכן מצינו בעכן כו': **ת"ר** אין נא אלא לשון בקשה כו'. אמר רבינא שחודי שחדיה יהושע לעכן בדברים בני שים נא כבוד לה' אלהי ישראל ותן לו תודה תן לו תודה והיפטר מיד ויען עכן את יהושע ויאמר אמנה אנכי חטאתי לה' אלהי ישראל וכזאת וכזאת עשיתי ואמר ר' יוחנן משום ר' אלעזר בר' שמעון בה' חרמים מעל ד' בימי משה וא' בימי יהושע. פי' בחרם מדין. ובחרם כנעני מלך ערד. ובחרם סיחון. ובחרם עוג. אלו בימי משה. ובחרם יריחו בימי יהושע הרי ה' וכן פירשם ר' תנחומא בתלמוד ארץ ישראל ואמר ד' וחשב סיחון ועוג א' ואקשי' וכיון שעבר בכל אלה בימי משה רבינו מאי טעמא לא איענש עד השתא א"ר יוחנן מפני שלא ענש על הנסתרות עד שעברו הירדן. כתנאי הנסתרות לה' אלהינו והנגלות לנו הוא ולבנינו וגו' ב) וא"ר יוסי לעולם [לא] נענשו ישראל על הנסתרות ולא [על] עונשין שבגלוי ואלו שעבר בימי משה גלויים היו לרבים לפיכך לא נענשו בהן. ובימי יהושע לא ידעו אלא אשתו בלבד אינן נסתרות דהא ידעא אשתו וגלויין נמי אינן דהא לא ידעו בו רבים: פי' דילטור בלשון יון

א) בכ"י נמחק כאן איזה שורות ב) [מדברי רבינו נראה שהיה לו גי' אחרת בגמ' אמנם גירסתו צריכה ביאור וצ"ע]

מסורת הש"ס

א) [סוטה ה: ע"ש], ב) ברכות ע. [לקמן פט: סוטה י:], ג) לעיל יא., ד) [נ"ל אחר ד"ה והנגלות], ה) רש"ל כתב דהך עם דלעיל הוא דיבור אחד,

תורה אור השלם

1. זֹבֵחַ תּוֹדָה יְכַבְּדָנְנִי וְשָׂם דֶּרֶךְ אַרְאֶנּוּ בְּיֵשַׁע אֱלֹהִים: תהלים נ כג
2. זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה: תהלים נא יט
3. וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל עָכָן בְּנִי שִׂים נָא כָבוֹד לַייָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתֶן לוֹ תוֹדָה וְהַגֶּד נָא לִי מֶה עָשִׂיתָ אַל תְּכַחֵד מִמֶּנִּי: יהושע ז יט
4. וַיַּעַן עָכָן אֶת יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר אָמְנָה אָנֹכִי חָטָאתִי לַייָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְכָזֹאת וְכָזֹאת עָשִׂיתִי: יהושע ז כ
5. וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ מֶה עֲכַרְתָּנוּ יַעְכָּרְךָ יְיָ בַּיּוֹם הַזֶּה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ כָל יִשְׂרָאֵל אֶבֶן וַיִּשְׂרְפוּ אֹתָם בָּאֵשׁ וַיִּסְקְלוּ אֹתָם בָּאֲבָנִים: יהושע ז כה
6. חָטָא יִשְׂרָאֵל וְגַם עָבְרוּ אֶת בְּרִיתִי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אוֹתָם וְגַם לָקְחוּ מִן הַחֵרֶם וְגַם גָּנְבוּ וְגַם כִּחֲשׁוּ וְגַם שָׂמוּ בִכְלֵיהֶם: יהושע ז יא
7. אַךְ בְּגוֹרָל יֵחָלֵק אֶת הָאָרֶץ לִשְׁמוֹת מַטּוֹת אֲבֹתָם יִנְחָלוּ: במדבר כו נה
8. הַנִּסְתָּרֹת לַייָ אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת: דברים כט כח